

ПРОГРАМ РАДА
ISS/KS M115
ХИДРАУЛИЧНЕ МАШИНЕ И КРИОГЕНА ТЕХНИКА

Овај програм рада усвојен је на седници Комисије која је одржана 19. 9. 2013. године, а одобрио га је Стручни савет за опште области стандардизације на седници која је одржана од 18. до 25. децембра 2013. године.

1 Увод

Стручни рад Института за стандардизацију Србије (у даљем тексту „Институт”) у појединачним областима стандардизације одвија се у комисијама за стандарде и сродне документе (у даљем тексту „комисије за стандарде”) које су основна техничка радна тела. По потреби, комисије за стандарде могу образовати радне групе и друга стална и повремена радна тела ради извршавања појединих задатака из својих делокруга.

Предмет рада Комисије KS M115 је стандардизација у области пумпи, вентилатора, топлотних пумпи, вакуум пумпи, расхладних уређаја, компресора, турбина, филтера за ваздух, вентилације у зградама, система за грејање и хлађење, криогене технике, резервоара за складиштење и транспорт материја, као и њиховог пројектовања, извођења, перформанси, захтева за безбедност, заједно са методама испитивања, уградњом и упутствима за рад.

На основу члана 78. и 79. Статута Института и тачке 4 *Интерних правила стандардизације – Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде*, KS M115 ради на припреми српских стандарда и сродних докумената, припреми стручних мишљења на основу српских стандарда и сродних докумената, праћењу и активном учешћу у раду међународних и европских техничких комитета за стандардизацију у области хидрауличних машина и криогене технике.

Комисија за стандарде и сродне документе прати рад техничких комитета CEN/TC 44, *Комерцијални расхладни уређаји, фрижидери за угоститељство и индустријско хлађење*, CEN/TC 113, *Топлотне пумпе и климатизационе јединице*, CEN/TC 156, *Вентилација у зградама*, CEN/TC 182, *Системи за хлађење, захтеви за безбедност и животну средину*, CEN/TC 195, *Филтери за ваздух за основно пречишћавање ваздуха*, CEN/TC 197, *Пумпе*, CEN/TC 232, *Компресори*, CEN/TC 265, *Резервоари за складиштење течности*, CEN/TC 268, *Посуде за криогене гасове*, CEN/TC 296, *Резервоари за транспорт опасних материја* и CEN/TC 356, *Индустријски вентилатори*, Европског комитета за стандардизацију (CEN), као и техничких комитета ISO/TC 115, *Пумпе*, ISO/TC 117, *Индустријски вентилатори*, ISO/TC 118, *Компресори* и ISO/TC 220, *Посуде за криогене гасове*, Међународне организације за стандардизацију (ISO).

Комисија за стандарде KS M115, *Пумпе и компресори*, образована је решењем бр. 315/2-22-01/2012 од 12. априла 2012. године, а затим је проширена предметом и подручјем примене, као и одговарајућим комитетима Комисије KS M 220, *Криогена техника* (решење бр.3791/1-22-02/2009 од 05. 03. 2009. године и 3791/3-22-02/2009 од 29. 05. 2009.године). Новоформирана комисија има ознаку KS M115, и мења свој назив у *Хидрауличне машине и криогена техника*, решење бр. 792/1-22-01/2014 од 27. фебруара 2014. године.

2 Пословно окружење

2.1 Опште

На пословно окружење у сектору индустрије, производње, промета материјала, као и у пракси на коју се односи предмет и подручје примене ове комисије, утичу политички, економски, технички, законодавни и социјални аспекти. Стандарди из ових области имају широко распрострањену технологију за рационалну употребу енергије и за смањење утицаја на животну средину који представљају опште политичке циљеве. Употреба стандарда обезбеђује неопходни минимални ниво квалитета и разуман ниво трошкова. То је, такође, главни разлог за повећање квалитета и века трајања пумпи, вентилатора, топлотних пумпи, вакуум пумпи, расхладних уређаја, компресора, турбина, филтера за ваздух, система за грејање и хлађење, криогене технике, и на тај начин доприноси знатном смањењу потрошње енергије.

У контексту намера Републике Србије да се што пре интегрише у Европску унију, у току је процес усаглашавања националног законодавства са европским, које се врши путем преузимања европских стандарда и директива Новог приступа ЕУ. На основу тог процеса, комисије за стандарде Института врше усаглашавање српских стандарда са европским, и то усвајањем европских стандарда као националних. Осим тога, приликом преузимања европских стандарда као српских морају се повући сви национални стандарди за исте предмете стандардизације који су у супротности са њима. По том принципу и комисија KS M115 врши преузимање европских стандарда и сродних докумената у нашу стандардизацију.

Применом ових стандарда:

- олакшава се трговина;
- обезбеђује се висок ниво безбедности производа;
- смањују се економски трошкови здравља и безбедности на раду;
- обезбеђују се ефикаснија решења;
- обезбеђују се методе испитивања;
- дају се смернице за оцењивање усаглашености;
- обезбеђује се енергетска ефикасност;
- дају се упутства и смернице малим и средњим предузећима.

Што се тиче законског оквира, као и у осталим европским земљама, део стандарда који су у предмету и подручју примене ове комисије хармонизовани су са:

- Директивом која се односи на означавање енергетске класе апарата у домаћинству (EL) 92/75/ЕЕС (Предлог закона о енергетском означавању кућних апарата);
- Директивом за грађевинске производе (CPD) 89/106/ЕЕС;
- Директивом о опреми под притиском (PED) 97/23/ЕС, код нас транспонована у следеће правилнике: Правилник о техничким захтевима за пројектовање, израду и оцењивање усаглашености опреме под притиском („Сл. гласник РС” бр. 87/2011), Правилник о прегледима опреме под притиском током века употребе („Сл. гласник РС” бр. 87/2011) и Правилник о техничким захтевима за пројектовање, израду и оцењивање усаглашености једноставних под притиском („Сл. гласник РС” бр. 87/2011);
- Директива Новог приступа 2006/42/ЕС код нас је транспонована у Правилник о безбедности машина (MD);

- О безбедности хране (комитет CEN/TC 44) Закон о безбедности хране („Сл. гласник РС” бр. 41/2009);
- Међународне ADR и RID директиве у вези са транспортом опасних материја друмским, односно железничким саобраћајем.

Српске стандарде и сродне документе које доноси Комисија KS M115, *Хидрауличне машине и криогена техника*, на националном нивоу широко примењују произвођачи, пројектанти, институти, органи државне управе и др.

2.2 Квантитативни показатељи пословног окружења

Следећа листа квантитативних показатеља описује пословно окружење потребно за обезбеђивање адекватних информација ради подржавања намера и будућих активности Комисије. Неке од тих активности су следеће:

- допринос побољшању квалитета производа;
- повећање опште безбедности производа;
- повећање међународне трговине;
- повећање бриге о животной средини и утицај загађења ваздуха на здравље људи;
- побољшање конкуренције;
- помагање глобализације економије на основу конкуренције;
- сертифицирани производи стављени на тржиште Републике Србије који испуњавају критеријуме за оцену усаглашености и захтеве дефинисане српским стандардима;
- побољшање енергетске ефикасности.

Главни учесници на тржишту чије је пословање директно под утицајем стандарда донетих под покровитељством ове комисије су:

- произвођачи пумпи, топлотних пумпи, вакуум пумпи, компресора и вентилатора;
- произвођачи и монажери расхладних постројења и система за грејање и хлађење (укључујући и филтере за ваздух);
- произвођачи резервоара за транспорт опасних материја;
- произвођачи посуда за криогене гасове;
- тела за оцењивање усаглашености.

Из стратегије и политике развоја индустрије Републике Србије за период 2011–2020:

Шифра области	Назив области	2003.			2009.		
		Добит	Губитак	Нето резултат	Добит	Губитак	Нето резултат
	Прерађивачка индустрија, укупно	48 033	114 336	-66 303	90 330	128 769	-38 439
28	Производња металних производа, осим машина	2.234	4.582	-2.348	6.050	4.561	1.489
29	Производња осталих машина и уређаја	2.284	7.180	-4.896	3.930	7.531	-3.601
31	Производња других електричних машина и апарата	678	2.577	-1.900	1.810	4.123	-2.313

Табела 38 – Стопе профитабилности по областима прерађивачке индустрије

	ЕУ 27	Бугарска	Чешка	Мађарска	Румунија	Словачка	Србија 2003.	Србија 2008.	Србија 2009.
Привреда, укупно	31,5	47,6	32,6	24,2	63,4	40,4	40,7	40,2	40,4
Прерађивачка индустрија	35,0	47,2	45,0	52,0	42,9	49,0	31,1	34,8	35,0
Производња металних производа, осим машина	29,9	45,3	37,4	35,3	37,3	41,6	32,7	32,2	32,5
Производња осталих машина и уређаја	27,9	31,6	30,9	37,2	20,1	31,0	11,6	3,9	6,5
Производња других електричних машина и апарата	26,6	49,0	40,9	55,6	34,3	33,5	16,7	19,7	14,0

2.3 Захтеви тржишта

Стандарди из надлежности Комисије KS M115 користе се у пословном окружењу Србије и представљају основ за производне и комерцијалне послове. Пошто су стандарди у надлежности Комисије за хидрауличне машине и криогену технику у релативно широкој употреби, неопходно је њихово редовно иновирање. Сукцесивни развој нових технологија или побољшања већ постојећих производа, као и пратеће опреме која се користи у индустрији, на радним местима, у свакодневном окружењу, при транспорту, у лабораторијама итд. захтева додатно и континуално праћење тржишта ради понуде одговарајућих савремених стандарда којим се мере перформансе производа.

2.4 Аспекти животне средине

Применом стандарда и сродних докумената развијених у оквиру техничких комитета које прати ова комисија обезбеђују се предуслови за задовољење свих захтева за заштитом животне средине. Евидентна је потрошња ресурса, у првом реду електричне енергије, воде и гаса, па произвођачи из ове области морају предузимати одговарајуће мере за њихову рационалну потрошњу и смањење. Такође, приликом коришћења неких производа (нпр. топлотних пумпи) води се рачуна о загађењу животне средине, као и о енергетској ефикасности. Онда када постоји отпад (током производње), мора се водити рачуна о томе да се тај отпад (метални, отпадно уље и други отпадни материјал) на адекватан начин складишти и да се њиме управља у складу са одговарајућим важећим законским прописима.

3 Очекиване користи од рада Комисије

Стандарди и техничке спецификације које је припремила ова комисија:

- омогућују укидање техничких препрека у трговини релевантним уређајима;
- омогућују послодавцима приоритет приликом избора опреме за рад, процедура и метода испитивања перформанси;
- побољшавају квалитет и компатибилност релевантних уређаја;
- омогућују ефикаснију понуду за грејање станова и уређаја на чврста горива, са малом емисијом продуката сагоревања у атмосферу;
- јачају углед индустрије.

4 Заинтересоване стране

Све заинтересоване стране (производња, институти, научне и образовне установе, државна управа итд.) могу да предложe члана Комисије и експерте у радним групама, при чему треба водити рачуна о балансу у заступљености свих заинтересованих страна. Такође је могуће и учешће у својству посматрача, под одређеним условима прописаним *Интерним правилима стандардизације — Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде ИСС-а*.

Заинтересоване стране у области рада ове комисије су:

1. представници универзитета;
2. представници произвођача;
3. мала и средња предузећа;
4. корисници;
5. лабораторије за испитивање.

5 Циљеви и стратегија за остваривање циљева

5.1 Циљеви

Са аспекта производње, циљеви су разноврсни, а поред дефинисаних циљева ради се и на истраживању потреба за развојем нових области. Циљеви су оријентисани на испуњавање захтева прописа, на безбедност и заштиту здравља корисника, као и на заштиту животне средине. Уопштено, дефинисани циљеви су:

1. успостављање јединствене терминологије и дефинисање термина у овој области;
2. доношење стандарда о пумпама, компресорима и вентилаторима;
3. доношење стандарда о уређајима за климатизацију, расхладним постројењима и средствима;
4. примена и доношење европских стандарда о пројектовању, монтажи и испитивању производа, уређаја који припадају овој комисији;
5. прилагођавање програма рада ове комисије потребама тржишта.

5.2 Стратегије за остваривање циљева

Остваривање циљева Комисије KS M115 заснива се на дефинисању приоритета рада Комисије, а то су преузимање и усвајање европских стандарда и праћење рада техничких комитета из предмета и подручја рада ове комисије.

У процесу имплементације стандарда неопходни су сарадња и координиране активности Института са активностима Министарства привреде.

6 Фактори који могу утицати на испуњење и имплементацију програма рада

- Непостојање одговарајућих националних стандарда на српском језику изискује додатне напоре и средства који су ван области рада Комисије за стандарде и Института.

- Недостатак финансијских средстава онемогућава обезбеђење одговарајућих превода и упућује на преузимање стандарда методом проглашавања, што умањује кредибилитет ових стандарда у пословном окружењу.
- Недовољно учешће стручњака у доношењу српских стандарда.
- Незаинтересованост стручне јавности за учешће у јавној расправи и достављању примедба у вези са предлогом нацрта српских стандарда који се стављају на јавну расправу.

7 План активности

Планирано је доношење европских стандарда сукцесивном динамиком у односу на CEN техничке комитете, а у тренутку доношења овог програма рада нема обезбеђених превода ни посебних интересовања и захтева у вези са превођењем стандарда за план за 2014. годину.

8 Корисни линкови

http://www.iss.rs/tc/?national_committee_id=597

<http://www.iss.rs/>

<https://www.cen.eu/cen/Pages/default.aspx>

<http://www.iso.org/>